

VANHUSNEUVOSTON TOIMINTAKERTOMUS kaudelta 2017-2021

Vanhusneuvosto siirtyi kesällä 2017 sosiaali- ja terveystoimesta kaupunginkanslian koordinoitavaksi. Uusi neuvosto nimettiin kaupunginhallituksen päätöksellä 26.6.2017. Neuvoston rakennetta uudistettiin siten, että varsinaisia jäseniä olivat kesäkuun 2017 asettamispäätöksessä järjestöjen ja valtuustoryhmien edustajat, kun aiemmin myös kaupungin virastojen edustajat olivat neuvoston jäseniä. Toimikausi kesti valtuustokauden loppuun, kuntavaalien siirryttyä siis 31.7.2021 asti.

Neuvoston kokoonpano

Kaupunginhallitus nimesi kaupungin luottamushenkilöitä edustaviksi jäseniksi Laura Varjokarin ja Timo Aurasen (Kokoomus), Pirkko Telarannan (Vihreät), Veijo Lehdon (SDP) sekä Mirja Arajärven (Vasemmistoliitto). Vanhusneuvoston puheenjohtajaksi kaupunginhallitus nimesi Laura Varjokarin.

Kaupunginhallituksen päätöksen mukaiset yhteisöt nimesivät edustajansa seuraavasti:

- Eläkeläiset ry, Helsingin aluejärjestö: Antti Henriksson
- Helsingin kansallinen senioripiiri ry: Pirjo-Liisa Kangasniemi
- Svenska Pensionärsförbundet rf: Lena Lindberg
- Pääkaupunkiseudun omaishoitajat ry: Marja Ruotsalainen
- Eläkkeensaajien Keskusliiton Helsingin piiri ry: Lahja (Lala) Sjöblom
- Helsingin Alzheimer-yhdistys ry: Markus Löfström
- Helsingin seudun Inkeri-seura ry: Toivo Tupin
- Helsingin seurakuntayhtymä: Erja Kauppinen

Toimikauden aikana kokoonpanossa tapahtui seuraavat muutokset: Eläkeläiset ry:n Helsingin aluejärjestön edustajaksi tuli 1.6.2018 alkaen Olli Salin. Helsingin Alzheimer-yhdistyksen nimi muuttui Helsingin Muistiyhdistykseksi ja edustajaksi tuli marraskuusta 2020 alkaen Teija Mikkilä. Helsingin seurakuntayhtymän edustajana aloitti keväällä 2020 Ulla Lumijärvi.

Kaikilla neuvoston jäsenillä oli nimetyt varajäsenet, joista muutamat osallistuivat neuvoston kokouksiin yksittäisiä kertoja, varsinaisten jäsenten osallistuttua lähes kaikkiin kokouksiin.

Kaupungin toimialat ja keskushallinto nimesivät pysyväisluontoiset asiantuntijat:

- Sosiaali- ja terveystoimiala: sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja Seija Meripaasi.
- Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala: koulutuspäällikkö Satu Luomajoki.
- Kaupunkiympäristön toimiala: esteettömyysasiamies Pirjo Tujula.
- Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala: kulttuurisuunnittelija Jenni Räsänen.
- Kaupunginkanslia: osallisuus- ja neuvontayksikön päällikkö Johanna Seppälä, alueosallisuuspäällikkö Titta Reunanen; neuvontapäällikkö Anne Nissinen jaro-vaikutuspäällikkö Heli Rantanen.

Toimialoilla oli myös nimetyt varaedustajat, jotta kaikissa neuvoston kokouksissa oli jokaisen toimialan asiantuntijaedustaja. Keskushallinnon edustajat osallistuivat kokouksiin vuorotellen.

Vanhusneuvoston sihteerinä toimi suunnittelija Outi Paulig kaupunginkanslian osallisuus- ja neuvontayksiköstä.

Varapuheenjohtaja ja työvaliokunta

Vanhusneuvosto valitsi varapuheenjohtajakseen Veijo Lehdon. Neuvostolla oli työvaliokunta, joka valmisteli kokouksia ja suunnitteli neuvoston muuta toimintaa. Työvaliokuntaan valittiin puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi Pirkko Telaranta, Antti Henriksson (31.5.2018 asti) Timo Auranen (5.9.2018 alkaen), Markus Löfström (lokakuuhun 2020 asti) ja Mirja Arajärvi (marraskuu 2020) alkaen. Työvaliokunnan sihteerinä toimi vanhusneuvoston sihteeri.

Kokoukset

Neuvosto kokoontui pääsääntöisesti yhdeksän kertaa vuodessa, samoin työvaliokunta. Työvaliokunnan kokoontui yleensä kaksi viikkoa ennen neuvoston kokousta. Keväällä 2020 jouduttiin perumaan kolme (maalis-toukokuu) neuvoston ja kaksi työvaliokunnan kokousta. Syksyllä 2020 pidettiin alkusyksyn kokoukset lähikokouksina ja marraskuusta lähtien siirryttiin verkkokokouksiin toimikauden loppuun asti.

VANHUSNEUVOSTON JA TYÖVALIOKUNNAN KOKOUKSET	Yhteensä	Neuvosto	Työvaliokunta
2017 (syksy)	8	4	4
2018	18	9	9
2019	18	9	9
2020	13	6	7
2021 (kevät)	10	5	5
Yhteensä	67	33	34

Vanhusneuvosto järjesti Kuusikko-kaupunkien vanhusneuvostojen kokouksen keväällä 2018. Pääkaupunkiseudun vanhusneuvostojen kokoukset pidettiin vuorovuosina pääkaupunkiseudun kaupungeissa, Helsingissä syksyllä 2018.

Lähes kaikissa kokouksissa oli kutsuttuja asiantuntijoita eri tahoilta. Kokousten aiheet on esitetty vuosittaisissa toimintakertomuksissa lukuun ottamatta kevättä 2021, jolloin aiheita/asiantuntijoita olivat mm.

- Helsingin terveys- ja hyvinvointikeskukset tulevaisuudessa: apulaispormestari Sanna Vesikansa;
- Senioriasumisen kehittäminen: asunto-ohjelmanpäällikkö Mari Randell, Hekan toimitusjohtaja Jaana Närö ja Yrjö ja Hanna -kotien toimitusjoht. Petri Kokkonen.
- Digiosallistuminen ja – neuvonta (vs. digisyrjäytyminen).
- Koronarokotusten viestintä ja eteneminen, kaikissa kevätkauden kokouksissa.
- Ruotsinkielisten seniorien tilanne ja tarpeet Helsingissä: rehtori Pia Nybom, Arbis.

Toiminnan pääteemat ja painopisteet

Toimikauden alkupuolella vuona 2018 vanhusneuvosto tapasi pormestarin ja valtuustoryhmien edustajia. Tapaamisissa käsiteltiin neuvoston vaikuttamismahdollisuuksia ja kuultiin eri osapuolten näkemyksiä.

Neuvoston keskeisiin asioihin kuului toiminta lakisääteisen ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman aikaan saamiseksi. Helsingin edellinen ikäohjelma oli voimassa vuoden 2016 loppuun. Asiasta tehtiin kannanottoja ja järjestettiin apulaispormestarien tapaaminen. Hyvinvointisuunnitelman valmistelu alkoi syksyllä 2018 ja se syntyi keuhkokuussa 2019 osana kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämishjelmaa. Vanhusneuvoston edustajat kutsuttiin mukaan ikäohjelman projektiryhmään. Vanhusneuvosto ja eläkeläisjärjestöjen edustajat osallistuivat myös verkostotilaisuuksiin ja ohjelman etenemisestä raportoitiin vanhusneuvostolle.

Vuosien 2019-2021 sisällöllisinä painopisteinä olivat eläkeläisköyhyys, asuminen, joukkoliikennelippujen hinnat ja digitalisaation tuottamat ongelmat ikääntyneille. Aiheita käsiteltiin kokouksissa, seminaareissa ja kannanotoissa.

Yhteistyö vahvistui kaupungin toimialojen kanssa. Sosiaali- ja terveyslautakunnan kanssa pidettiin yhteistyökokous syksyllä 2019. Vanhuspalvelujen riittävyden ja laadun arviointi sosiaali- ja terveystoimen kanssa oli toimintakauden tärkeä saavutus, sillä vanhusten sosiaalipalvelujen arviointi on toinen vanhusneuvoston kahdesta lakisääteisestä tehtävästä. Vanhusneuvosto esitti arvioinnin tekemistä sote-toimialalle vuonna 2018 ja tarkastuslautakunta tuki asiaa arviointikertomuksessaan vuodelta 2019. Arviointi toteutettiin loppuvuoden 2020 kokouksissa. Vanhusneuvosto nosti tärkeimmiksi huomion- ja huolenaiheiksi palvelukeskustoiminnan tilanteen, etäpalvelujen laajenemiseen liittyvän eriarvoistumisen riskin, omaishoidon palvelutason ja nopeiden kotiutusten ongelmat. Arviointi päätettiin tehdä jatkossa vuosittain.

Vanhusneuvosto oli aktiivinen myös kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan suuntaan. Maaliskuulle 2020 sovittu tapaaminen kulttuurin ja vapaa-ajan lautakunnan kanssa peruuntui viime hetkessä pandemiarajoitusten takia. Kaupunkiympäristötoimialan vaikuttamismahdollisuuksiin ehdittiin sen sijaan perehtyä maaliskuun alussa seminaarissa, joka oli yhteinen vammaisneuvoston kanssa.

Uusi avaus oli senioriasumista koskeva aloite syksyllä 2020. Vanhusneuvosto päätti selvittää, mitkä tahot olisivat valmiita toteuttamaan palvelutarpeista riippumatonta, kaikille taloudellisesti saavutettavaa senioriasumista Helsingissä. Kuudelle yleishyödylliselle asuntotuottajalle tehtiin tätä koskeva kysely. Vanhusneuvosto tarjosi yhteistyötä ja asiantuntemustaan kohteiden suunnitteluun. Toimijatahoista yksi, Yrjö ja Hanna –kodit, osoitti asiaan valmiutta ja muutkin pitivät asiaa tärkeänä. Neuvosto myös kutsui kokoon kaupungin asiantuntijatyöryhmää, jonka tavoitteena olisi monipuolistaa yhteistyössä ikäihmisten asumismuotoja Helsingissä. Kaupunki totesi asian tärkeäksi, mutta ei nähnyt työryhmää tarpeelliseksi. Vanhusneuvosto jatkoi teeman käsittelyä kaikissa kevään 2021 kokouksissa ja päätti viimeisessä kokouksessaan esittää seuraavalle vanhusneuvostolle, että se jatkaa työtä senioriasumisen kehittämiseksi.

Järjestöyhteistyö

Järjestöseminaarit pidettiin yhteistyössä Helsingin Eläkeläisjärjestöt HEJ ry:n kanssa seuraavasti: ”Ikäihmisten liikuntamahdollisuudet ja eläkeläisjärjestöjen koontumistilat” (28.2.2018) sekä ”Asuminen ja eläkeläisköyhyys Helsingissä. (19.11.2019).

Vanhusneuvosto teki HEJ:lle ja helsinkiläisille eläkeläisjärjestöille yhteistyötoiveita ja tarpeita kartoittavan kyselyn syksyllä 2019. Kysely oli hyödyllinen. Sen tulosten perusteella järjestöyhteistyötä päätettiin tiivistää ja eri toimijoiden roolia kirkastaa. Keväälle 2020 sovitut jatkotapaamiset jouduttiin kuitenkin peruuttamaan.

Kaupunginkanslian osallisuus- ja neuvontayksikkö piti eläkeläisjärjestöille ja muille yhteistyötahoille kuulemistilaisuuden ja Kerro Kantasi –verkkokyselyn keväällä 2021. Tavoitteena oli selvittää eri tahojen näkemyksiä vanhusneuvoston toiminnan kehittämisestä ja neuvoston kokoonpanosta. Vastauksia saatiin monilta tahoilta ja niitä käsiteltiin neuvoston kokouksissa.

Tapaamiset ja vierailut

1.3.2018: Helsingin vaikuttamistoimielinten puheenjohtajien ja sihteerien tapaaminen, aiheena toimielinten yhteistyömahdollisuudet.

15.4.2018: Pormestarin tapaaminen, aiheena vanhusneuvoston vaikutusmahdollisuudet. Tapaaminen suoratoistettiin ja tallennettiin Helsinki-kanavalle.

22.11.2018: Valtuustoryhmien edustajien tapaaminen, aiheina mm. eläkeikäisten osallistumis- ja liikkumismahdollisuudet Helsingissä, kotihoidon tilanne ja Stadin ikäohjelma. Tapaaminen suoratoistettiin ja tallennettiin Helsinki-kanavalle.

30.5.2018: Lahden vanhusneuvoston tapaaminen, Lahden ikäihmisten palvelut ja digineuvonta.

3.4.2019: Tapaaminen nuorisoneuvoston kanssa.

15.5.2019: Tapaaminen apulaispormestareiden kanssa, aiheena Stadin ikäohjelma

15.8.2019: Tapaaminen kaupunkitarkastajien kanssa

28.8.2019: Turun vanhusneuvoston tapaaminen, Turun seudun joukkoliikenne ja Turun ikäihmisten palvelut, erityisesti kulttuuripalvelut.

17.9.2019: Tapaaminen sosiaali- ja terveyslautakunnan kanssa.

Lahden ja Turun vanhusneuvostojen vierailut Helsinkiin jouduttiin perumaan vuonna 2020, samoin tutustumismatka Kotkan vanhusneuvostoon ja vanhuspalveluihin. Samoin jouduttiin perumaan myös kulttuurin ja vapaa-ajan lautakunnan tapaaminen. Syyskuussa 2020 tehtiin tutustumiskierros uudella Kruunuvuorenrannan alueella. Asuinrakentamista ja palveluja esitteli hankkeesta vastaava projektipäällikkö.

Yleisötilaisuudet ja esittelyt

Omaishoidon tukea koskeva paneeli Pääkaupunkiseudun omaishoitajat ry:n kanssa järjestettiin 22.5.2018. Eläkeläisjärjestöjen kanssa pidetyt seminaarit 28.2.2018 ja

19.11.2019 olivat samalla avoimia yleisötilaisuuksia. Vuoden 2020 seminaari jouduttiin perumaan, samoin kuin yleisötilaisuus ”Kuinka asioidaan ilman nettiä?” Neuvosto osallistui näytteilleasettajana Aivoterveysmessuille syksyllä 2018 ja 2019. Vuonna 2020 messuja ei voitu järjestää.

Viestintä

Toimikauden alussa tehtiin vanhusneuvoston painettu kaksikielinen esite yhteystietoliuskoinen. Esitteestä otettiin lisäpainoksia ja yhteystietoliuskaa päivitettiin.

Viestinnän tärkeä keino oli uutiskirje, jota lähetettiin kaikille helsinkiläisten eläkeläisjärjestöjen paikallisyhdistyksille (n. 70) ja noin sadalle uutiskirjeen tilaajalle.

VANHUSNEUVOSTON UUTISKIRJEIDEN MÄÄRÄ, syksy 2017-kevät 2021	
2017 (syksy)	4
2018	6
2019	5
2020	6
2021 (kevät)	3
Yhteensä	24

Vanhusneuvostolla oli verkkosivut Yhdenvertainen Helsinki -sivustolla. Sivuja uudistettiin ja ne siirtyivät vuoden 2021 alusta Ihmisoikeuksien Helsinki -sivustolle. Sivuille julkaistiin mm. lausunnot ja kannanotot, uutiskirjeet, kokousmateriaalit ja -muistiot, myöhemmin myös kokousten asialistat. Vanhusneuvoston Facebook-sivulla oli noin 320 seuraajaa.

Viestinnän tueksi tehtiin vanhusneuvoston yhteystiedoilla varustettuja kaksikielisiä markkinointituotteita seuraavasti: 2018 luottokorttikokoinen ”suurennuslasi”, 2019 silmälasikännykkäpöytä ja 2020 kosketusnäyttökynä.

Lausunnot ja kannanotot

Lausuntopyyntö tulivat pääosin kaupunginkansliasta ja koskivat valtuustoaloitteita. Vuodesta 2020 lähtien saatiin lausuntopyyntöjä myös laajemmista kokonaisuuksista, kuten sosiaali- ja potilasasiamiesten selvityksestä ja Helsingin asumisen ja maankäytön ohjelmasta.

VANHUSNEUVOSTON LAUSUNNOT JA KANNANOTOT, syksy 2017-kevät 2021	Yhteensä	Pyydetty lausunnot	Oma-aloitteiset kannanotot
2017 (syksy)	3	2	1
2018	9	5	4
2019	8	5	3
2020	17	9	8
2021 (kevät)	8	6	2
Yhteensä	45	27	18

Omaehtoiset kannanotot liittyivät mm. joukkoliikennelippujen hintoihin, joista kirjelmöitiin HSL:n hallitukselle useita kertoja, yhteistyössä muiden pääkaupunkiseudun vanhusneuvostojen kanssa. Yksi yhteiskannanotoista julkaistiin myös Helsingin Sanomien mielipidesivulla. Muut kannanotot liittyivät mm. kaupungin palveluihin, Stadin ikäohjelmaan ja senioriasumiseen. Keväällä 2021 tehtiin vammaisneuvoston kanssa yhteinen esitys kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan johdolle, aiheena uimahallien avaaminen erityisuimakorttien haltijoille.

Työryhmäosallistumiset ja muu sovitut yhteistyökäytännöt

Vanhusneuvostolta pyydettiin edustajia moniin pysyviin ja määräaikaisiin työryhmiin. Näitä olivat (suluissa aloitusaika):

- Koskelan muistikylän suunnitteluryhmä (jatkui aiemmalta kaudelta)
- sote-toimialan kuljetuspalvelujen asiakasyhteistyöryhmä (9/2017, jatkui aiemmilta kausilta)
- kaupungin digineuvonnan koordinaatioryhmä (11/2017)
- ikääntyneiden ja soveltavan liikkumisen alaryhmä (11/2018)
- kotihoidon sähköisen laskutuksen kehittäminen (Finanssiala ry, 11/2018)
- osallisuuden ja vuorovaikutuksen neuvottelukunta (11/2018)
- Stadin ikäohjelman projektiryhmä (9/2019)
- Mummon markan vartijat –hankkeen seminaarin valmisteluryhmä (9/2019)
- sote-toimialan viestinnän yhteyshenkilöt: kolme neuvoston jäsentä toimialan suomen- ja ruotsinkielisen asiakasviestinnän ennakoarvioinnissa, myöhemmin myös Helsinki-avun asiakasviestinnässä (3/2020)
- sote-toimialan sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen digitoimintaa edistävä ”Diginyrkki”-ryhmä (1/2021)

Lisäksi oli useita lyhytaikaisia tai kertaluontoisia osallistumisia ja esiintymisiä erilaisissa tilaisuuksissa.

Vanhusneuvosto osallistui aktiivisesti vuosittain järjestettyyn valtakunnalliseen Vanhusneuvostopäivään.

Tiedonkulkua vammaisneuvoston kanssa lisättiin syksystä 2020 alkaen mm. niin, että vanhusneuvoston sihteeri osallistui vammaisneuvoston kokouksiin ja vammaisneuvoston sihteeri (vammaisasiamies) osallistui vanhusneuvoston kokouksiin.

Vanhusneuvoston puolesta

Laura Varjokari
puheenjohtaja

Outi Paulig
sihteeri